

ventu humanae vel ecclesiasticae autoritatis, quod hic non accidit.

Et per hoc patet responsio ad ultimam quaestionem. Quam responsionem et omnia alia, quae hic dicta sunt, libenter subjeimus non solum censurae sanctae sedis apostolicae et sacri concilii, sed cujusvis melius sentientis.

Quaestio sexta,

[sive

Additamentum ad quaestionis secundae caput II. p. 68.

Potestas ordinis et potestas jurisditionis inter se conferuntur.]

[Cap. I. Sunt duae illae potestates distinctae et ab invicem separabiles.]

270. Postquam vidimus, duas esse in ecclesia potestates et quae illae sint, superest, ut eas conferamus, ut ex collatione liquidius appareat earum natura. In primis autem propter aliquos, qui id negarunt, supponendum est, eas potestates, nempe ordinis et jurisditionis ecclesiasticae ita distinctas esse, ut una altera non sit. Quod vel ex eo constat, quia non solum contingit, eas esse simul in uno, ut sunt in episcopo consecrato dioecesim habente, et in sacerdote habente curam animarum; sed etiam contingit, ut in aliquibus sit ordo sine jurisditione, in aliis vero sit jurisdictio tam commissaria quam ordinaria absque ordine.

271. Quod ergo sit ordo sine jurisditione, scriptura probare videtur, quia apostoli in coena ordinem susceperunt, absque jurisditione, sicut ante coenam absque ordine jus habuerunt praedicandi, et sumptus sumendi, quod ad jurisditionem spectat. Die quoque resurrectionis, quum dominus insufflavit in eos dicens: *Quorum remisistis, cla-*

vem ordinis illis dedit absque jurisdictione, si beato Thomaе et aliis doctoribus credimus.

272. Eandem rem probant pontifices et concilia et doctores et rationes.

Leo enim papa ad Rusticum Narbonensem ait: „Nulla ratio sinit, ut inter episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a provincialibus episcopis cum metropolitani judicio consecrati. Unde quum saepe quaestio de male accepto honore nascatur, quis ambigat, nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum? Si qui autem clerici ab istis pseudo-episcopis in eis ecclesiis ordinati sunt, quae ad proprios episcopos pertinebant, et ordinatio eorum cum consensu et judicio praesidentium facta est, potest rata haberi, ita ut in ipsis ecclesiis perseverent. Aliter autem vana habenda est consecratio, quae nec loco fundata est, nec auctoritate munita.“¹ Haec Leo, qui quum docet, episcopos illos ordinari posse, ratamque esse illorum ordinationem, manifestum est, eos ordinis potestatem habuisse. Qui autem contra leges positivas promoti fuerunt, licet in essentialibus nihil eis defuerit ad consecrationem, docet tamen, illos non habuisse jurisdictionem, et ob id pseudo-episcopos eos vocat.

Innocentius I. ad Rufum et Eusebium et ceteros episcopos Macedones de ordinante haeretico loquens ait: „Sed contra asseritur, eum qui honorem amisit honorem dare non posse, nec illum aliquid accipere; quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere, acquiescimus et verum est certe, quia quod non habuit dare non potuit; damnationem utique, quam habuit, per pravam manus impositionem dedit, et qui particeps factus est damnationis, quomodo debeat honorem accipere, invenire non possum; et dicitur vera et justa legitimi sacerdotis benedictio auferre omne vitium, quod a vitioso fuerit invectum.“² Haec

¹ S. Leo M. Ep. 167. ad Rusticum Narbon. episc. (Jaffé ed. 2. nr. 544); Migne, P. L. 54, 1199.

² Innoc. I. Epist. 17. ad Rufum etc. (Jaffé ed. 2. nr. 303; Migne, P. L. 20, 526.

ille, qui vel falsa docet et damnata contra Donatistas, quod non est dicendum, vel per honorem non intelligit ordinem, sed jurisdictionem, quia ordinem dare haereticus potest illumque habet, non autem jurisdictionem.

Felix III. ad Acacium Constantinopolitanum episcopum: „Multarum transgressionum reperiris obnoxius, et in venerabilis concilii Nicaeni contumelia saepe versatus alienarum tibi provinciarum jura temerarie vindicasti; haereticos (et) pervasores atque ab haereticis ordinatos, et quos ipse damnaveras atque ab apostolica institisti (scil. petisti) Sede damnari, non modo communioni tuae recipiendos putasti, verum etiam aliis ecclesiis, quod nec de catholicis fieri poterat, praesidere fecisti.“¹ Et infra: „Habe ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem ex sententia praesenti, quam per tuae tibi direximus ecclesiae defensorem: a sacerdotali honore et communionem catholicam nec non etiam a fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen et munus ministerii sacerdotalis agnosce, sancti spiritus judicio, et apostolica (scil. per nos) auctoritate damnatus nunquamque (al. nec jam unquam) anathematis vinculis exuendus.“ Haec ibi. Acacius ergo et ab eo ordinati haeretici ordinem absque jurisdictione habebant.

273. Item legitur in decreto Gratiani ex Chronico Anastasii in causa 16.: „Quum Dioscorus (junior) manus impositionem accepisset, recesserunt multitudines populorum dicentes, quia secundum quod continent canones sanctorum apostolorum non est factus episcopus et ideo non recipitur.“² Haec ibi. Consecrati ergo ab episcopis, qui per laicorum vim consecrantur, ordinem habent absque jurisdictione, ut ex multis capitibus ejusdem causae constat per totam quaestionem septimam causae decimae sextae.

S. Gregorius Magnus in epistola ad Constantinam Augustam: „Salonitanae civitatis episcopus me ac responsali meo nesciente ordinatus est, et facta res est, quae sub

¹ Felix III. Ep. 6. ad Acac. (Jaffé ed. 2. nr. 599); Migne, P. L. 58, 921.

² Cap. Sanè Thessalonicenses 15. C. 16. q. 7 in decr. Gratiani. Ex Anastasii hist. eccles. (ed. Bekker Bonnae 1841) p. 89.

nullis anterioribus principibus evenit. Quod ego audiens, ad eundem praevicarium, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, ut omnino missarum solemniam nullo modo celebrare praesumeret.¹ — Et infra: „Ego autem praeeptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc quod ordinatione sua me vel responsalem meum praetermittere praesumpsit, ita ex corde laxavi, acsi me auctore fuisset ordinatus. Alia vero perversa illius, scilicet mala corporalia, quae cognovi, vel quia cum pecuniis electus est, vel quia excommunicatus missas facere praesumpsit, propter Deum irrequisita relinquere non possum.“ Haec ille, docens, Maximum ipsum episcopum perinde accepisse ordinem, acsi omnino legitime fuisset ordinatus, jurisdictionem vero non habuisse, utpote simoniacum et excommunicatum.

274. Alexander tertius archiepiscopo Toletano de episcopo renuntiante ait: „Respondemus igitur distinguendo, utrum renuntiaverit loco tantum, an loco simul et dignitati. Nam in primo casu ordines sicut antea, rogatus ab episcopo aliquo, poterat de ratione conferre. In secundo vero casu distinguendum putamus, utrum sacros contulerit, an minores. Si enim a tali ordines usque ad subdiaconatum aliquis acceperit, quia et hujusmodi ordines a non episcopis quandoque conferuntur, et in illis deservire poterit, et ad majores si idoneus fuerit promoveri. Sane si ab eodem sacros ordines scienter quis receperit, quia indignum se fecit, executionem officii non habebit; ubi autem non scienter, poterit, nisi crassa et supina fuerit ignorantia, discretus pontifex dispensare.“² Haec ille, qui per episcopum renunciantem loco intelligit eum, qui a se abiecit jurisdictionem super ecclesiam suam, per renunciantem dignitati eum, qui pollicetur se non usurum potestate ordinis episcopalis, et ideo potest tantum licite conferre minores ordines, qui a non episcopis conferuntur, de facto tamen si attentet, confert etiam majores, sed or-

¹ Epist. V, 21; al. IV, 34. (Jaffé 2. ed. n. 1352); Migne, P. L. 77, 748.

² Alex. III. ad archiepisc. Toletanum (Jaffé n. 9174); cap. Requisivit 1. De ordinatis ab episcopo, qui renuntiavit episcopatu (I. 13).

dinatus scienter ab eo privatur executione ordinis. In hujusmodi igitur episcopo ordo erat sine jurisdictione. — Idem Alexander ad archiepiscopum Toletanum, loquens de quibusdam, qui officia celebrarunt excommunicati vel interdicti, ait: „Fraternitati tuae mandamus, quatenus si quadraginta solummodo vel pauciores in his deliquisse constiterit, omnes in perpetuum ab officio sacerdotali deponas.“¹ Haec ille, qui dum jubet deponere clericos, manere vult ordinem absque jurisdictione et ordinis usu.

Lucius tertius ita scribit: „Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifeste fuerit in haeresi deprehensus (al. fuerint . . . deprehensi), si clericus est, vel cujuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis praerogativa nudetur, et sic omni officio et beneficio spoliatus ecclesiastico, saecularis relinquatur arbitrio potestatis, animadversione debita puniendus.“² Haec ille, secundum quem haereticus ordinem habet absque jurisdictione.

275. Innocentius tertius in concilio generali in eodem titulo De haereticis: „Si quis enim episcopus super expurgando de sua dioecesi haereticae pravitate fermento negligens fuerit vel remissus, quum id certis indicibus apparuerit, et ab episcopali officio deponatur, et in locum ipsius alter substituat indoneus, qui velit et possit haereticam confundere pravitate.“³ — Idem papa ad episcopum Bisuntinum ait: „Presbyteros autem et alios clericos, qui pro suis excessibus a te nexibus anathematis canonice innodati, praesumpserunt vel praesumunt officia celebrare divina, rationabiliter poteris omnibus beneficiis ecclesiasticis spoliare.“⁴ Haec ille. Et quum beneficiis

¹ Alex. III. ad archiepisc. Toletanum (Jaffé n. 9171); cap. Latores 4. De clerico excommunicato etc. (V. 27).

² Lucius III. in conc. Veronensi (Jaffé n. 9635); cap. Ad abolendam 9. De haereticis (V. 7).

³ Innoc. III. in conc. Lateran. IV.; Mansi 22, 989; cap. Excommunicamus 13. De haereticis (V. 7).

⁴ Innoc. III. ad archiepisc. Bisuntinum (Potthast n. 1906); cap. Fraternalitati 6. De clerico excommunicato etc. (V. 27).

annexa sit jurisdictio, spolians beneficio spoliatur jurisdictione, ordine remanente. — Idem titulo De renuntiatione ad episcopum Calaritanum: „Intueri te itaque volumus, quod haec sunt illa, per quae cedendi episcopus licentiam potest postulare: conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiae, malitia plebis, grave scandalum, irregularitasque personae.“¹ Haec ille. Datur igitur casus, quod aliquis, si propter hujusmodi impedimenta non possit recte exercere munus suum, cedendi licentiam petat et obtineat; hic episcopus post renuntiationem ordinem absque jurisdictione habet. — Idem eodem titulo ad Eboracensem archiepiscopum: „Ad supplicationem Ragusiensis archiepiscopi eum a cura qua tenebatur ecclesiae Ragusiensis duximus absolvendum, eo quod ibi non poterat secure morari, et si accessum haberet ad illam, mortis sibi periculum imminere.“² Eundem autem archiepiscopum reliquit ad sustentationem in episcopatu Carleoli, et subjungit: „Cui concessimus, ut in ipso episcopatu absque usu pallii officium episcopale valeat exercere, tibi tamquam Metropolitano reverentiam et obedientiam impensurus.“ Haec ille, relinquens archiepiscopo Ragusiensi ordinem episcopalem et ejus usum absque jurisdictione. — Idem ad episcopum Faventinum electum in archiepiscopum Ravennatensem, ut habetur in eodem titulo De renuntiatione, ubi allegato canone concilii Constantinopolitani, quo statuitur, ut semel ex episcopo factus monachus non fiat iterum episcopus, dicit: Canonem illum intelligendum de episcopo, qui propter crimen privatus est episcopatu et relegatus in monasterium; vel esse intelligendum, quod non possit sua auctoritate fieri episcopus; admittit tamen, quod ex variis causis facti monachi possunt resurgere ad episcopatum. Sed antequam ad hujusmodi resurgant, ordinem quidem habebant sine jurisdictione.³

¹ Innoc. III. ad episcopum Calaritanum (Potthast n. 2698); cap. Nisi quum 10. De renuntiatione (IX, 10).

² Innoc. III. ad archiep. Eboracensem (Potthast n. 1902); cap. Ad supplicationem 9. De renuntiatione (IX, 9).

³ Innoc. III. ad episc. Faventinum (Potthast n. 3649); cap. Post translationem 11.

276. Multa quoque concilia eandem sententiam comprobant, inter quae est I. concilium Ephesinum canone tertio: „Si qui vero clerici per singulas civitates aut regiones sunt a Nestorio et his, qui cum eo erant, sacerdotio inhibiti, eo quod recte saperent, et hos proprium gradum recipere sancimus; eos vero clericos, qui cum universali et orthodoxa synodo sentiunt, jubemus, eis qui vel defecerunt vel defecturi sunt, episcopis nullo pacto nec ulla ratione esse subjectos.“¹

Tertia etiam Synodus statuit: „Ut qui sunt per quamvis provinciam ex Messalianorum haeresi, aut hujusmodi languoris suspecti habentur, sive clerici fuerint, sive laici, facta inquisitione excommunicentur. Quodsi autem aliquis illud ipsum dogma fuerit execratus, si clericus fuerit, in ordinatione sive in clero maneat; si vero laicus, recipiatur in communionem ecclesiasticam.“²

Concilium Constantinopolitanum sub Joanne VIII: „Hoc nequaquam apud nos habetur, ut quicumque de pontificali ordine ad monachorum, id est poenitentium, descenderit vitam, ulterius possit ad pontificatum reverti. Praecepit sancta Synodus, ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam et ad poenitentiae descenderit locum, nequaquam jam ad pontificatum resurgat. Monachorum enim vita subjectionis habet verbum et discipulatus, non docendi vel praesidendi vel pascendi alios.“³ Ex quibus habetur, hujusmodi monachos ordinem quidem habuisse non autem jurisdictionem.

Concilium I. Arausicanum canone quarto, quem Ivo recitat: „Qui pro culpis suis irrecoverabiliter depositi sunt et in locum laicorum redacti, si sponte sua convertantur ad Deum, peccato renunciantes, pro quo depositi sunt, et omnino se alienant ab eo, clericalem tonsuram

¹ Mansi Coll. Conc. IV, 1471; citatur etiam in Synodo IV. act. 1. Mansi XIII, 512

² Cf. Mansi XIII, 514.

³ Act. 5. Mansi XVII, 503, cf. ibid. 370. 527. Idem habetur in Decreto Gratiani P. II. C. VII. q. 1. c. 45.

non perdant. Si vero peccato adhaeserint, quemadmodum laici, comas dimittant, quia mundanam conversationem coelesti vitae praeposuerunt.¹

Idem concilium Arausicanum: „Energumeni, qui palam aliquando arrepti sunt, non solum assumendi non sunt ad ullum ordinem clericatus, sed et, si jam aliqui ordinati sunt, ab imposito officio removendi.“²

Concilium Chalcedonense: „Ajunt gloriosissimi iudices: Nobis quidem videtur, neque Bassianum reverendissimum dignum existere, ut sit Ephesiorum civitatis episcopus, quoniam ex invasione violenta episcopatum sibimet vindicavit; neque Stephanum reverendissimum episcopum, qui per conjurationes et tales adinventiones episcopatum sibimet acquisivit; justum vero esse, ut eligatur alius, qui et fidem integre sciat, et vita noscatur ornatus, ut esse possit episcopus. Totum autem concilio sancto relinquimus, quatenus sententiam, quae in hac causa fuerit visa, depromat.“³ Haec illi, quorum petitioni consensit concilium, relinquens praedictis nudum nomen episcopi cum ducentis solidis pro quovis ab ecclesia Ephesina pendendis.

277. Item concilium Nicaenum in epistola ad ecclesias Aegypti, Lybiae et Pentapolis, de Meletio episcopo Ariano loquens, ait: „Placuit ergo clementi concilio, Meletium quidem (dum subtili veraque ratione nullam veniam mereretur) manere quidem in propria civitate, nullam vero omnimodis habere potestatem, neque eligendi, neque ordinandi, nec in provincia, nec in qualibet civitate videri, purumque nomen tantummodo possidere. Eos autem qui ab ipso sunt constituti, mystica ordinatione firmatos habere honorem et ministerium.“⁴ Haec ibi, ubi ex clementia concilii relinquitur nomen ipsi Meletio, hoc est ordo sine

¹ Ivo Part. VI. c. 124 De irrecuperabiliter depositis. Cf. Mansi VI, 437. 444.

² Can. 16. Mansi VII, 290.

³ Act. 11. Mansi VII, 290.

⁴ Apud Socrat. hist. eccl. l. I. c. 9. Theodoret. hist. eccl. l. I. c. 9.

ejus usu et sine potestate jurisdictionis, ordinatis vero ab ipso ex misericordia etiam relinquitur ministerium et jurisdictionis, quibus alioquin erant privati.

Septima Synodus: „Quoniam quidam clericorum parvi pendentes canonicam constitutionem, relinquunt parochiam propriam et ad alias parochias convolant, et maxime in hac Deo servanda regia urbe sese apud principes locant, in eorum oratoriis missas facientes, hos absque proprio episcopo et Constantinopolitano antistite non licet suscipere in qualibet domo vel ecclesia; quodsi hoc fecerit, et ita perseveraverit, deponatur. Quotquot autem cum conscientia praedictorum hoc fecerint sacerdotum, non licet eis mundanas et saeculares curas suscipere, praesertim quum hoc agere prohibeantur a sacris canonibus. Quisquis autem apparuerit eorum, qui dicuntur majores, curam tenere, aut desinat, aut deponatur; potius autem maneat ad magisterium tam puerorum, quam famulorum, relegens eis divinas scripturas; ad hoc enim etiam sacerdotium consecutus est.“¹

Concilium Ancyranum: „Presbyteros, qui immolaverunt, et postea certamen iterum inierunt, si hoc ipsum ex fide et non aliquo argumento sibimet praeparantes egerunt, ut iterum teneri viderentur, aut tormentis subijci putentur tanquam inviti, hos placuit honorem quidem propriae sedis retinere, offerre autem illis et sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat.“² — Et ibidem: „Diaconos similiter, qui immolaverunt, (postea autem iterum reluctati sunt),³ alium quidem honorem habere, cessare vero debere a sacro omni mini-

¹ Act. VIII. Can. X. Mansi XIII, 429.

² Can. I. Mansi II, 522, ubi haec est Dionysii Exigui versio: „Presbyteros immolantes, et iterum luctamen adeuntes, si hoc non per inclusionem aliquam, sed ex veritate fecerint, nec ante parantes et affectantes atque suadentes, ut existimentur quidem tormentis aptari, sed his visu tantum et habitu subijci, hos placuit honorem“ etc. ut supra.

³ Haec apud Dionysium desunt.